

<https://doi.org/10.52449/1857-4114.2023.41-1.07>

CZU: 351.78

SITUAȚIA ACTUALĂ ÎN DOMENIUL SISTEMULUI DE SECURITATE ȘI ORDINE PUBLICĂ

Talmaci Valentin¹

<https://orcid.org/0000-0002-3260-7101>

¹Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, Chișinău, Republica Moldova

Rezumat. În Republica Moldova, situația actuală a problemei securității și ordinii publice este una complexă și de importanță strategică. Principalele aspecte ce trebuie monitorizate de autorități în acest domeniu, fac trimitere la următoarele: corupția și infracționalitatea (fenomene ce pot afecta toate nivelurile societății cu impact asupra securității publice); traficul de persoane și contrabanda (cu implicații grave pentru securitatea și integritatea teritorială a țării); sărăcia și inegalitatea socială (pot contribui la tensiuni sociale și provoca dificultăți în asigurarea unui mediu sigur și stabil); conflictul transnitrean (problemă de securitate majoră pentru Republica Moldova, cu implicații asupra securității publice și stabilității regionale); migrația populației (în special a tinerilor și specialiștilor calificați cu implicații asupra economiei și coeziunii sociale); gestionarea crizelor și de intervenție în situațiile de urgență (constituie o vulnerabilitate în fața unor potențiale amenințări la adresa securității publice). Astfel, pentru asigurarea și îmbunătățirea ordinii și securității publice este necesar a fi implementate măsuri și politici eficiente din partea autorităților, care să vizeze prevenirea și combaterea infracționalității, gestionarea situațiilor de urgență, inclusiv și promovarea respectului pentru drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor. Autoritățile responsabile de menținerea ordinii și securității publice în Republica Moldova sunt Poliția, Carabinierii, Serviciul de Protecție și Pază de Stat, Serviciul de Informații și Securitate, inclusiv și alte structuri specializate ce colaborează pentru a preveni și combate infracționalitatea, asigurând astfel un climat de siguranță și stabilitate la nivel național. Securitatea publică implică pe lângă aceste aspecte și gestionarea protestelor sau a manifestațiilor publice, de desfășurare a lor într-un mod pașnic, cu respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor. Organizatorii de evenimente sportive în masă, împreună cu proprietarii și utilizatorii instalațiilor sportive și cu suportul reprezentanților forțelor de securitate, asigură la rândul lor, măsuri de siguranță publică în timpul competițiilor sportive oficiale, în conformitate cu cerințele legislației în vigoare.

Cuvinte-cheie: societate, cetățeni, ordine publică, securitate, coeziune socială.

Menținerea securității, liniștii și coeziunii sociale reprezintă obiective fundamentale pentru orice societate fiind strâns legate de conceptul de ordine publică. Aceste obiective implică asigurarea unei vieți pașnice și sigure pentru toți cetățenii, respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale acestora, precum și promovarea unei culturi a dialogului și a respectului reciproc. Securitatea se referă la protejarea cetățenilor împotriva amenințărilor la adresa vieții, integrității și proprietății lor. Aceasta implică prevenirea și combaterea infracționalității, gestionarea situațiilor de

urgență și promovarea unei culturi a siguranței în rândul cetățenilor.

Coeziunea socială se referă la conexiunile și relațiile solide dintre diferitele grupuri și comunități dintr-o societate, bazate pe respect, încredere și solidaritate, rezistentă la tensiuni și conflicte interne. Potrivit Art.40 din Constituția Republicii Moldova, “mitingurile, demonstrațiile, manifestările, procesiunile sau orice alte întruniri sunt libere și se pot organiza și desfășura numai în mod pașnic, fără nici un fel de arme”. Astfel, fenomenul de democratizare a țării, creșterea numărului de

evenimente publice, tendințele pozitive și permisivitatea, impun consolidarea sistemului de asigurare a protecției și securității cetățenilor.

În consecință, evenimentele de masă sunt, de regulă, o formă organizată de acțiuni active a unui număr mare de cetățeni, desfășurate în locuri publice pentru a-și exprima opinia colectivă asupra diverselor probleme ale vieții publice, satisfacția spirituală, emoțională și sportivă. Conform Legii nr. 26-XVI din 22.02.2008 privind întrunirile, manifestațiile publice se pot desfășura numai sub condiția planificării și aprobării lor de către autoritățile publice naționale. Acest lucru include stabilirea traseelor, a locațiilor de adunare, alocarea resurselor necesare, inclusiv comunicarea cu organizatorii și participanții. De asemenea, conform Strategiei Naționale de ordine și securitate publică pentru anii 2017-2020, toate evenimentele publice în masă, trebuie să fie monitorizate pentru a putea fi

identificate orice situații de risc sau incidente, dând posibilitatea organelor competente să asigure protecția participanților în timpul desfășurării, prin asigurarea unui mediu sigur și a protecției lor, împotriva violenței sau a altor amenințări.

Problematica abordată în acest studiu este semnificativă din mai multe considerente reflectate în Figura 1.

Scopul cercetării – analiza principalelor aspecte ce trebuie monitorizate de autorități pentru a se asigura: ordinea și securitatea națională, creșterea eficienței și îmbunătățirea acțiunilor de operativitate a sistemului de asigurare a securității publice în timpul manifestațiilor cu caracter de masă, determinarea evoluției încălcărilor de grup a ordinii publice în timpul manifestațiilor cu caracter de masă, prezentarea metodelor de ameliorare a situațiilor de criză și a principiilor de implicare a forțelor de securitate publică în timpul manifestațiilor cu caracter de masă.

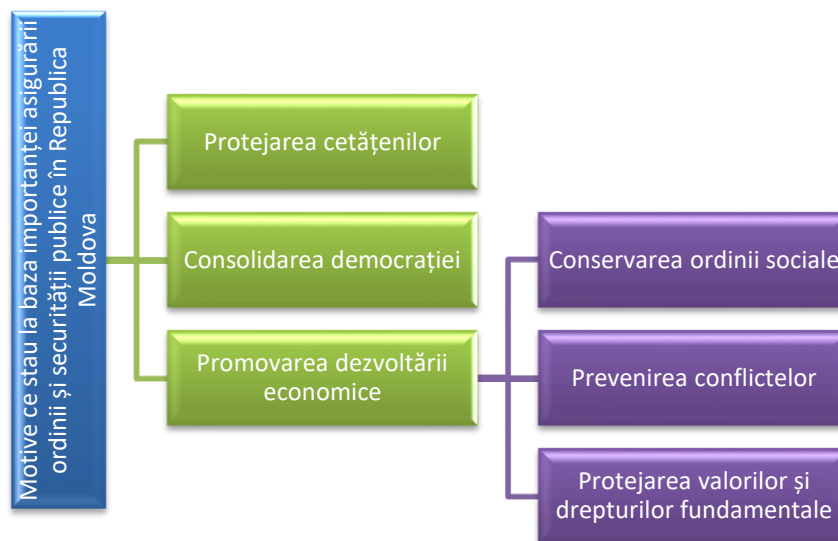

Fig. 1. Motive ce stau la baza importanței asigurării ordinii și securității publice în Republica Moldova

Metode de cercetare utilizate în realizarea studiului sunt cele *calitative* (metode care implică cercetarea subiectivă, explorând motivele, percepțiile și experiențele indivizilor, respectiv interviurile realizate,

observațiile și analiza de conținut) și *cantitative* (colectarea și analizarea datelor numerice pentru a identifica modele și relații, respectiv sondajul și analiza statistică).

În prezent, dintre aspectele cheie ce trebuie monitorizate în permanență de autoritățile responsabile de asigurarea ordinii și securității publice la nivel național putem enumera:

a) *activitățile teroriste sau extremiste* (pentru a preveni planificarea și desfășurarea de atacuri la adresa securității naționale);

b) *securitatea frontierei de stat* (prevenirea intrărilor ilegale în Republica Moldova, a traficului de droguri, traficului de persoane și a altor activități ilegale);

c) *criminalitatea organizată* (traficul de arme și alte activități ilegale care pot afecta securitatea națională);

d) *activitățile de spionaj* ce pot afecta securitatea și interesele naționale;

e) *amenințările cibernetice* asupra infrastructurii critice sau asupra rețelelor guvernamentale, pentru a preveni pierderi de date și alte consecințe negative;

f) *instabilitatea politică și socială* (pot genera tulburări civile sau alte amenințări la adresa securității naționale);

g) *comunicare și coordonare* (existența la nivel național a unor sisteme eficiente de comunicare și coordonare pentru a răspunde rapid la amenințări și pentru a asigura colaborarea între diferitele agenții și departamente implicate în asigurarea acesteia).

În Republica Moldova, *activitățile teroriste sau extremiste* nu au constituit o problemă majoră în ultimii ani, însă există preocupări semnificative legate de posibile amenințări în regiune, dacă facem trimitere la contextul geopolitic și la instabilitatea din unele zone învecinate. Astfel, organele de drept ale statului întreprind în permanență, măsuri pentru prevenirea și combaterea terorismului și extremismului, inclusiv prin cooperarea cu partenerii internaționali și prin consolidarea capacităților de securitate. De asemenea, au fost adoptate legi și reglementări pentru combaterea finanțării terorismului și pentru identificarea și neutralizarea potențialelor amenințări (Legea

nr. 308 din 22-12-2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului; Decizia Nr. 05 din 29-03-2022 a Instituției publice „Consiliul de supraveghere publică a auditului” cu privire la aprobarea Normelor privind aplicarea de către entitățile de audit a măsurilor de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului; Legea nr. 120 din 21-09-2017 cu privire la prevenirea și combaterea terorismului). Mai mult, colaborarea între autorități, societatea civilă și comunitățile locale este esențială pentru abordarea eficientă a acestor probleme.

Cu privire la securizarea frontierei de stat putem preciza că aceasta reprezintă un aspect cheie întrucât contribuie la: prevenirea infiltrării migranților ilegali, a traficantilor de droguri și a altor infractori; protejarea țării de amenințări la adresa securității naționale (de terorism, spionaj și alte activități inamice); asigurarea unui control eficient al importului și exportului de bunuri și persoane, a conformității cu legislația națională și internațională; protejarea resurselor naționale (teritoriul, resursele naturale și patrimoniul cultural); promovarea stabilității regionale, prin prevenirea răspândirii conflictelor și a instabilității din alte regiuni; asigurarea suveranității și integrității teritoriale a statului.

În Republica Moldova, *criminalitatea organizată* cu diverse forme și manifestări (traficul de droguri, traficul de persoane, contrabanda, spălarea de bani, corupția și alte activități ilegale care afectează securitatea și stabilitatea țării) reprezintă o preocupare majoră a autorităților, iar colaborarea internațională și consolidarea capacităților naționale sunt esențiale pentru abordarea eficientă a acestui fenomen. Având în vedere poziția geopolitică a Republicii Moldova coroborată cu interesele divergente ale diferiților actori internaționali, putem afirma că de-a lungul anilor, au existat unele incidente și cazuri de spionaj în țară, care au generat îngrijorări cu privire la securitatea națională și integritatea teritorială a țării. Organele competente colaborează cu partenerii internaționali și cu organizațiile relevante

pentru a identifica, contracara și preveni activitățile de spionaj. Aceste eforturi implică monitorizarea și investigarea potențialilor agenți străini, îmbunătățirea securității cibernetice, precum și promovarea unei conștientizări adecvate în rândul cetățenilor și instituțiilor. Instabilitatea politică și socială pot genera diverse amenințări la adresa securității naționale, inclusiv tulburări civile sau conflicte interne. Aceste situații pot pune în pericol stabilitatea și securitatea Republicii Moldova, afectând funcționarea instituțiilor statului, economia, relațiile externe și, implicit, viața și bunăstarea cetățenilor. Pentru a gestiona astfel de amenințări, este important să existe mecanisme eficiente de prevenire și gestionare a conflictelor, precum și o guvernare solidă și o implicare activă a societății civile în procesele decizionale. În acest context, comunicarea și coordonarea eficiente sunt fundamentale pentru asigurarea securității naționale în fața amenințărilor diverse. Important este, să existe sisteme și mecanisme bine puse la punct pentru a permite răspunsuri rapide și coordonate la situații de urgență sau amenințări la adresa securității naționale. Aceste sisteme ar trebui să faciliteze colaborarea între diferitele agenții guvernamentale, departamente și alte entități implicate în asigurarea ordinii și securității

publice, schimbului rapid și eficient de informații relevante în scopul minimizării riscurilor și protejării intereselor naționale. De asemenea, un aspect esențial pentru creșterea eficienței și remedierii acțiunilor de operativitate a sistemului de asigurare a securității publice în timpul manifestațiilor cu caracter de masă îl constituie existența echilibrului între acțiunile forțelor de ordine cu respectarea dreptului la libertatea de exprimare a cetățenilor și a celui de participare la manifestații. Astfel, forțele de ordine trebuie să acționeze în conformitate cu legea și să evite escaladarea conflictelor pe cât posibil. În plus, este important să existe o analiză post-eveniment pentru a identifica lecțiile învățate și pentru a îmbunătăți strategiile și tacticile utilizate în gestionarea viitoarelor manifestații.

Securitatea publică în timpul desfășurării competițiilor sportive în masă este deosebit de importantă pentru siguranța participanților și a spectatorilor, iar organizatorii și autoritățile responsabile trebuie să ia măsurile adecvate pentru a preveni și gestiona eventualele incidente, inclusiv violența, vandalismul sau alte comportamente distructive. Măsurile ce pot fi luate pentru a se menține securitatea publică în cadrul evenimentelor sportive în masă, sunt reflectate în Figura 2.

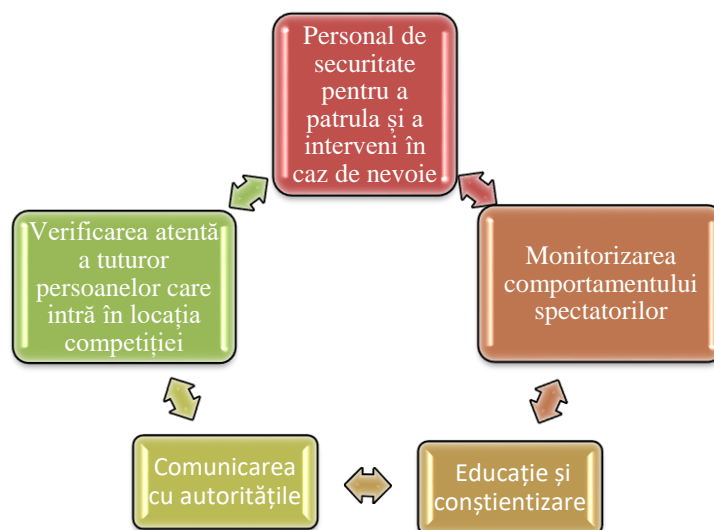

Fig. 2. Măsurile pentru menținerea securității publice în cadrul evenimentelor sportive

Cu referire la evoluția manifestațiilor cu caracter de masă din Republica Moldova, putem face precizarea că acestea au fost adesea asociate cu încălcări ale ordinii publice, ele putând varia de la tulburări minore până la conflicte mai grave, incluzând violență și distrugerii. Evoluția acestor încălcări a reflectat adesea tensiuni sociale și politice din țară. De exemplu, protestele din 2009 au condus la o escaladare a tensiunilor, inclusiv la violențe și

la o intervenție dură a forțelor de ordine, iar ulterior, manifestațiile au continuat să fie un instrument important pentru exprimarea nemulțumirilor sociale și politice, făcându-și apariția în diverse forme.

Dintre metodele de ameliorare a situațiilor de criză și a principiilor de implicare a forțelor de securitate publică în timpul manifestațiilor cu caracter de masă, putem enumera cele reflectate în Figura 3.

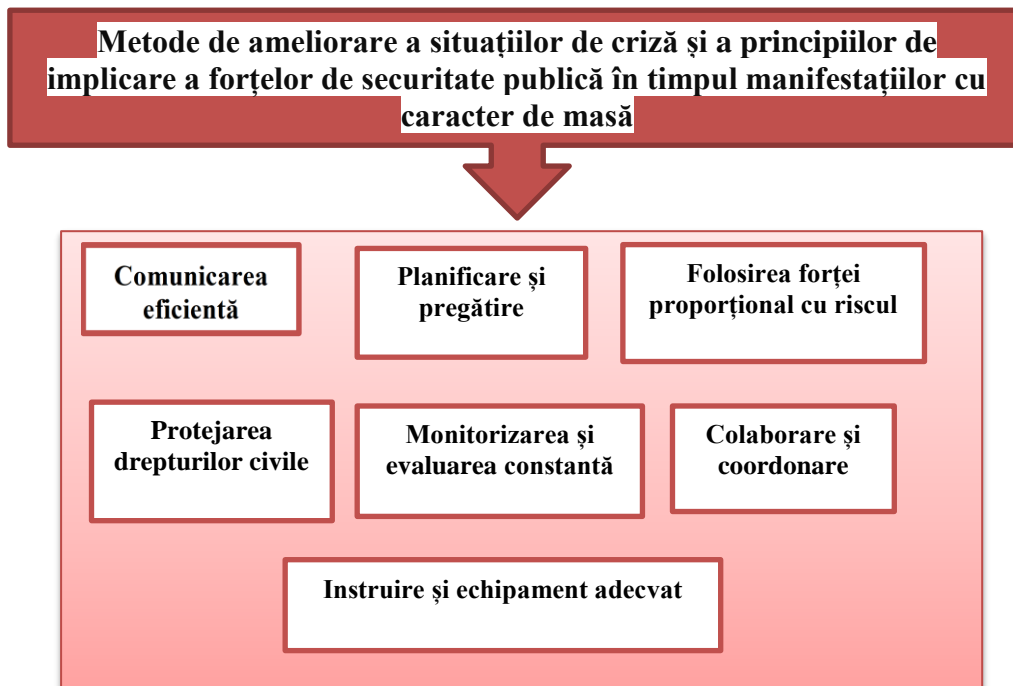

Fig. 3. Metode de ameliorare a situațiilor de criză și a principiilor de implicare a forțelor de securitate publică în timpul manifestațiilor cu caracter de masă

În acest context, putem menționa că este esențială o comunicare clară între forțele de securitate publică și participanți, pentru a se evita escaladarea conflictelor. Acest lucru include folosirea megafonului, comunicarea verbală directă și, acolo unde este posibil, intermedierea de către liderii comunității sau ai protestatarilor. De asemenea, forțele de securitate publică ar trebui să aibă planuri bine definite pentru gestionarea situațiilor de criză și manifestațiilor, iar forța trebuie folosită doar atunci când este absolut necesar și într-un mod proporțional cu amenințarea. Aceasta

înseamnă că ar trebui să fie utilizate mijloace non-violente înainte de a se utiliza forța fizică. Forțele de securitate publică trebuie să respecte drepturile civile și să evite folosirea excesivă a forței, detenții arbitrare sau alte încălcări ale drepturilor omului. Totodată, este important să se monitorizeze în mod constant situația și să se evalueze intervenția pentru a face ajustările necesare și pentru a se evita escaladarea situației. Forțele de securitate publică ar trebui să colaboreze strâns cu alte agenții implicate, precum și cu liderii comunității și organizatorii protestelor, pentru

a gestiona situația în mod eficient. Personalul forțelor de securitate publică trebuie să fie bine instruit în gestionarea manifestațiilor și să dispună de echipament adecvat pentru a face față situațiilor de criză într-un mod sigur.

În concluzie, pentru a asigura securitatea publică în Republica Moldova, este important să existe un efort comun din partea autorităților, societății civile și a cetățenilor pentru a aborda aceste provocări și pentru a promova o cultură a respectului legii și a drepturilor fundamentale. De asemenea, corupția și criminalitatea rămân provocări importante pentru fiecare stat, iar combaterea acestor fenomene și asigurarea unui sistem judiciar eficient sunt semnificative pentru menținerea securității publice. Eradicarea

completă a amenințărilor poate fi dificilă, dar o abordare integrată și colaborativă poate reduce semnificativ impactul acestora și poate contribui la îmbunătățirea securității publice la nivel național. De asemenea, facem precizarea că Republica Moldova a început un proces de reformă a sistemului de securitate în ultimii ani, cu accent pe îmbunătățirea eficienței, transparenței și responsabilității instituțiilor implicate, beneficiind de suportul și experiența altor state în abordarea problemelor de securitate publică. Forțele de securitate publică au un rol esențial în asigurarea securității și a ordinii publice în timpul manifestațiilor și evenimentelor cu caracter de masă, contribuind la desfășurarea acestora într-un mod pașnic și sigur pentru toți participanții.

Referințe bibliografice:

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994, publicată la 18.08.1994, Monitorul Oficial nr. 1 art. 1, în vigoare din 27.08.1994.
2. Legea nr.320 din 27-10-2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului. Publicat: 01-03-2013 în Monitorul Oficial Nr. 42-47 art. 145.
3. Legea nr. 219 din 08.11.2018 cu privire la Inspectoratul General de Carabinieri.
4. Legea nr. 134 din 13-06-2008 cu privire la Serviciul de Protecție și Pază de Stat*Publicat: 31-12-2015 în Monitorul Oficial Nr. 361-369 art. 673.
5. Legea Republicii Moldova nr. 619-XIII din 31.10.1995 privind organele securității statului.
6. Legea nr. 26-XVI din 22.02.2008 privind întrunirile (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 80, art. 261)
7. Legea nr. 283 din 28.12.2011 cu privire la Politia de Frontieră
8. Legea Republicii Moldova privind Serviciul de Informații și Securitate, nr.753 din 23.12.1999.
9. Legea nr.120 din 21-09-2017 cu privire la prevenirea și combaterea terorismului, publicat: 20-10-2017 în Monitorul Oficial Nr. 364-370 art. 61.
10. Legea nr. 618 din 31-10-1995 securității statului, publicat: 13-02-1997 în Monitorul Oficial Nr. 10-11 art. 117.